

İlknur Yüksel-Kaptanoğlu (2020). (Der.) Kişisel Olan Politiktir: Kadına Yönelik Eviçi Şiddet Verisi ve Politika. (Personal is Political: Domestic VAW Data and Policy) Ankara: Notabene. 456 sayfa. ISBN: 978-605-200-245-4

Son zamanlarda tartışmaya açılan İstanbul Sözleşmesi, 6284 sayılı koruma kanunu ile kadına yönelik şiddete karşı koruma sağlama rolünü yeterince yerine getirmiyorken, kadınlar bizleri hayattayken koruyun diye isyan etmekte. Yasa her ne kadar koruma kanunu olarak bilinse de adli mercilerce yeterince uygulamaya geçmemekle ve kadınlar yaşarken onları korumamakla eleştirilmektedir. Üstüne üstlük İstanbul Sözleşmesi'nin gereksizliği üzerine oluşturulan tartışma kadını kamusal alandan çekip eviçine hapsedmekte, hâlihazırda eviçi demokrasiden söz etmek bir tarafa şiddetin en yoğun yaşandığı eviçi, pandemi nedeniyle ları eviçi şiddete karşı savunmasız kılmaktadır. Kitapta da geniş bir şekilde yer verilen son zamanlarda kadına yönelik şiddet arttı mı yoksa şiddet tartışıldıkça görünür mü oldu? sorusu akademisyenlerin, feministlerin, sosyologların, STKların hatta politikacıları da kapsayacak şekilde toplumun tüm kesimleri bu soruyu sorarken çözümü de beraberinde aradıkları kadına yönelik şiddet ve eviçi şiddet ile nasıl mücadele edilmelidir? Kadınlara yönelik şiddetle mücadele ederken toplumun şiddete bakış açısını irdelemek gerektiğini düşünüyorum. Özellikle ataerkilliğin yoğun yaşandığı toplumlarda kadınlara yönelik şiddet normalleşmekte, bir ceza aracı olarak gören ve yasalarla iyi hal indirimleri ile takım elbise giyen erkekleri cesaretlendirilen kadınlara yönelik şiddet ve eviçi şiddet, toplumsal cinsiyet temelli sorunu tüm yönleriyle ortaya koymak ve çözüm üretmek gerekmektedir.

Farklı disiplinlerden araştırmacıların bir araya gelerek kadına yönelik şiddet ve eviçi şiddeti disiplinler arası çok yönlü ele alan bu kitap, alana önemli katkı sunacaktır. Kitap ve içerisindeki araştırmalar, feminist bakış açısının nicel ve nitel araştırmalara katkısı ile şiddetin ortadan kaldırılmasına yönelik politikalara yön vereceği düşünülerek oluşturulduğu ifade edilmektedir. Kadınlara yönelik şiddetin artarak devam ettiği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşın elde edilen tüm kazanımların kalıcı olmadığı gibi her an kaybedilmek üzere olduğu bu günlerde, kadınlara yönelik şiddetin ve eviçi şiddeti ortaya koyan ve çözüm sunan çalışmalar oldukça önemlidir. Kişisel Olan Politiktir: Kadına Yönelik Eviçi Şiddet Verisi ve Politika kitabı, içerisinde yer alan araştırmaların kadına yönelik şiddet ve eviçi şiddeti tüm boyutlarıyla ortaya koyduğu ve soruna karşı önemli çözümler sunduğundan hareketle tanıtıma değerlidir.

Bu kitap, kadınlara yönelik şiddetin boyutlarını ortaya koyarken, Türkiye'nin kadına yönelik şiddet politikalarını eleştirel yaklaşımla değerlendirirken kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede toplumsal farkındalık amacı taşımaktadır. Araştırmalar, kadınların aile içerisinde ve yakın ilişki

içinde olduğu erkek tarafından maruz kaldığı şiddet potansiyelini hem nicel hem de nitel bileşeni ile ele almışlardır

Kitapta, Türkiye geneli, kentsel ve kırsal yerleşim alanları ile bölge düzeyinde temsil niteliği olan, nicel ve nitel yöntem kullanılan 2008 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmaları raporlarında yer alan verilere ilişkin analizler yer alıyor. Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) verilerinden yararlanan kitap, kadına yönelik şiddet ve eviçi şiddeti gözler önüne seren, çözüme katkı koymayı amaçlayan araştırmacılar, bu veriler ile sadece Türkiye değil uluslararası alanda verilerinin yorumlanması ve karşılaştırmasını da yapmaktadırlar.

Kanadalı feminist Carol Hanisch’in kişisel olan politiktir mottosu ile ikinci dalga feminizmin öncüsü olmuştur. Eviçi ve cinsiyete dayalı iş bölümünde bireysel değil toplumsal değişim ve dönüşümlerin olması için verilen mücadelenin başlangıcı olan bu motto kitabın başlığını oluşturmaktadır. O tarihten itibaren birçok alanda verilen mücadele ve farkındalık eğitim alanında da kendisini göstermiş, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği konularındaki akademik araştırmalar ivme kazanmıştır. Bu kapsamda çeşitli üniversitelerde Kadın Araştırmaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği master ve doktora bölümleri açılmış, öğrenciler bu alanda eğitim görmüştür. Yazar, İlknur Yüksel- Kaptanoğlu ODTÜ Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları alanında yüksek lisansını tamamlamıştır. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü’nden doktora derecesi almıştır. Yüksel- Kaptanoğlu, kadına yönelik şiddet, kadın yoksulluğu, anne ölümleri, namus adına işlenen cinayetler konularının yanı sıra niteliksel araştırma yöntemleri, aile demografisi konularında araştırmalar yapmakta dersler vermektedir.

Kitap içeriğinde araştırma raporlarında yer alan veriler, farklı bakış açıları ve çalışma alanları perspektifinden yeniden ele alınmaktadır. Kadın bakış açısı ile feminist araştırmacıların nicel araştırmalara katkısı önemlidir. Kitapta yer alan nicel çalışmalar sorunun boyutu hakkında önemli çıkarımlarda bulunmaktadır. Araştırmacılar, kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede devletlerin oluşturduğu/oluşturacağı politikaların şiddetin sayısal çokluğuna yönelik olmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bir tek kadının dahi şiddete maruz kalması devletlerin şiddetsizlik politikaları oluşturmaları için yeterli neden olabilmelidir.

Kitap, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti tanımlarken İstanbul Sözleşmesi’ni referans almakta “kadınlara kadın olmaları nedeniyle ya da kadınları orantısız şekilde etkileyen şiddet” biçiminde tanımlamaktalar. Kitap bu anlamıyla da femicide(kadın kırım) gibi kadının yaşam hakkını elinden alan şiddetin cinsiyet temelli sistematik ilerleyişini etkileyici bir biçimde ortaya koymaktadır. Araştırmalar erkeğin kadını denetim altına almak için şiddeti araçsallaştırmasında patriarkal tahakküm öneme işaret etmektedir. Kadınlara yönelik eviçi şiddet verisi ile kamu politikaları arasındaki ilişkiyi ele alan editör Yüksel-Kaptanoğlu kitabı dört bölüme ayırmıştır. İlk kısımda kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede, kamu kurumları aracılığıyla yürüten politikalara yoğunlaşmakta, veri ve politika arasındaki ilişkiyi eleştirel bir bakış

açısıyla değerlendirmektedir. Bu bölüme üç araştırmayı dahil etmektedir. İkinci kısımda yine üç araştırma ile ilerleyen kitap, eviçi şiddet ile mücadelede kadınların güçlü oldukları noktalar ile güçlerinin ellerinden alınmaya çalışıldığı durumlara odaklanmaktadır. Üçüncü kısımda dört araştırma ile kadınların maruz kaldıkları şiddet biçimleri ile bunun sonuçlarına odaklanmaktadır. Kitabın dördüncü bölümünde bir araştırma ile medyanın kadınlara yönelik şiddet noktasında durduğu yeri irdelemektedir. Medyanın şiddeti sunma biçimi ve kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede medyanın katkısı açısından medya okuryazarlığına yoğunlaşmaktadır.

Kitapta yer alan araştırmaların içeriğine yönelirken her bir yazarın araştırması bölümlere ayrılmış ve tek bölüm halinde ilerlemiştir. İlk bölümün ilk yazısı, İlknur Yüksel Kaptanoğlu'nun yazdığı "Kadınlara Yönelik Şiddetin Görünürlüğü" ismi araştırmadır. Kadınlara yönelik şiddet ile mücadeleyi, kamu kurumları aracılığıyla yürüten politikalara yoğunlaşarak, veri ve politika arasındaki ilişkiyi eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Bu bölümde, erkek şiddetinin artması, kadına yönelik şiddetin görünür olası konularıyla beraber farklı biçimlerde ve mekânlarda, kadınlara yakın ilişkide oldukları erkeklerden gelen şiddetin tanımlarına vurgu yaparken kadını sırf cinsiyetinden dolayı öldürme, yok etme, dünyaya gelmesini engelleme gibi şiddeti erkek şiddeti üzerinden tanımlayan femicide kavramıyla ele almaktadır. Aile içi/eviçi şiddet, eril şiddet, yakın ilişki şiddeti, erkek şiddeti, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı kadınlara yönelik şiddet gibi kavramlar kadınların maruz kaldıkları şiddet için kullanılmaktadır (s.4). Şiddeti ailenin bir sorunu olarak ele alan bakış açısı erkeklerin kadınlar üzerindeki baskın rolleri, şiddeti kadınları kontrol etme amacıyla kullanmalarını, cinselliğin eşit yaşanmaması ve kişisel özgürlüklerin sınırlandırılması gibi sonuçlarının insan hakları ihlali olarak ele almaktadır.

Kitabın ikinci bölümünde Ayça Kurtoğlu'na ait olan, Kadınlara Yönelik Şiddet ile Mücadelede Etik Normlar, Kanıta Dayalı Politika Üretmek ve Ulusal Eylem Planları isimli araştırmasında, Kadınlara Yönelik Şiddet Araştırmaları (KYŞA) sonuçlarını mevcut kanıta dayalı yorumlarken, kadının yaşam hakkının üretilen politikalar ve insan hakları normlarıyla yeterince uyumlu olmadığını belirtmektedir. Bu alanda mücadele için yürütülen sosyal politikalar arasındaki uçurumu, insan hakları ihlalleri ve etik açıdan değerlendirmektedir. Değerlendirmede, kadınların yaşam hakkının hayata geçirilmesi için geliştirilen program ve politikaların insan hakları normlarıyla yeterince uyumlu olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Yazar, KYŞA'nın bulgu ve sonuçları, cinsiyet temelli ve LGBTİ cinayeti olduğuna ilişkin veri bulunmadığının ve bu veri boşluğunu, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Umut Vakfı, KAOS-GL gibi sivil toplum kuruluşlarının veya konuyla ilgili gazetecilerin medya haberlerine dayanarak hazırladıklarını ve yorumladıklarını belirtmektedir. Bahsi geçen kurumlardan elde edilen verilere göre, örneğin 2015'te 300-400 arası kadın cinayeti işlenmiştir (Kurtoğlu, s.38). Yazarın vardığı nokta oldukça dikkat çekicidir, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede siyasi bir iradenin olduğu aşikârdır. Ancak, bu

iradenin uluslararası insan hakları normlarıyla uyumu aynı derecede aşikâr değildir (s.40).

Kitabın üçüncü bölümünde, Gülriz Uygur'un Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Eviçi Şiddetle Mücadelede Hukuk Yetersiz midir? 4320 Sayılı Kanun ve 6284 Sayılı Kanun Çerçevesinde Bir İnceleme, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede yapılan kampanyalardan örnekler veren yazar, şiddet uygulayanları durdurmanın hukuk aracılığıyla sağlanabileceğinden yola çıkarak, mevzuat ve uygulama açısından kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede CEDAW, İstanbul Sözleşmesi, 4320 ve 6284 Sayılı Kanunlar ile bu kanunlardaki eksikliklere değinilmiştir.

Araştırma, kadına yönelik eviçi şiddet merkezli CEDAW kararının ilgili hükümleri vurgulamaya çalışılmıştır. Devletin kadına yönelik şiddet ve eviçi şiddeti önleme ödeviyle ilgili olarak İstanbul Sözleşmesi'nde devletlerin şiddet uygulayanı cezalandırma ve kovuşturma ödevi gereğince yapmaları gerekenler arasında zorla evlendirme, fiziksel şiddet, musallat olma, kadın sünneti gibi eylem ve davranışları suç sayma, sözde "namus" adına işlenen suçlar da dahil olmak üzere, gerekçelerin kabul edilmemesi gibi CEDAW'ın devlete verdiği yükümlülükler hukuki boyutuyla ele alınmaktadır. 4320 Sayılı, halk arasında evden uzaklaştırma olarak da bilinen kanun, şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirlere yer vermiştir. Bunlar arasında şiddet uygulayanın evden uzaklaştırılması, eve veya işyerlerine yaklaşmaması, alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması gibi maddeler yer almaktadır. Kanun çerçevesinde koruyucu ve önleyici tedbirlerin neler olduğu, nasıl işlediği ve sonuçları elde edilen bulgularla yorumlanmıştır. Yazar, hiyerarşik güç ilişkisinin yapısal adaletsizliğin olduğu bir sistemde kadına yönelik şiddetin engellenemez olduğu sonucuna varmaktadır.

Kitabın dördüncü bölümünde Gülsen Ülker Eviçi Şiddetle Mücadelede Kamusal Politikalar: Kolluk Güçleri isimli çalışmasında kadına yönelik şiddetle mücadelede geçmişten bugüne yapılan eylem planlarına yer verilmiştir. Daha sonra kamusal politika bütününün en önemli parçalarından biri olan kolluk kuvvetlerinin çalışmalarını ele almıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı bünyesinde yürütülen çalışmalara değinerek, kadına yönelik şiddetle mücadele açısından, genellikle müdahalenin başlangıcında yer alan kolluk kuvvetlerine ilişkin önerileri iki araştırmanın verilerine referans vererek geliştirmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede 4320 ve 6284 sayılı yasalarda yükümlülüklerini kolluk kuvvetlerindeki karşılıkları, yaklaşımları ve kadına yönelik şiddeti önleme ve müdahale etmede gelinen noktayı analiz etmektedir.

Yazarın ulaştığı sonuç ise siyasi iktidarın kadınlara ve toplumsal cinsiyet eşitliği meselesine bakışının değişmesi, ataerkil/popülist anlayıştan uzaklaşması, eşitlik söylemine sahip çıkması ve imzaladığı sözleşmelere uygun davranması gerektiğidir. Aynı zamanda yerel yönetimlerin daha etkili olacağı düzenlemelerin yapılması, kurumlar arası iş birliği ile etkin bir eşgüdümün sağlanması ve kamusal politikaların düzenli olarak izlenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Kitabın beşinci bölümünde, Yıldız Ecevit ve İlkur Yüksel- Kaptanoğlu Ekonomik Özerklik Kadınları Eviçi Şiddetten Koruyor mu? isimli çalışmalarında şiddet olgusunu çok yönlü ele alan araştırma, kadınlara yönelik şiddet kişisel, toplumsal ve ekonomik etkileri olan önemli bir sorun olarak görmekte, eviçi şiddeti insan hakları ihlali olarak tanımlamaktadır. Eviçi şiddet ile mücadelede kadınların güçlü oldukları noktalar ile güçlerinin ellerinden alınmaya çalışıldığı durumlara odaklanıyor. 2005 yılında Dünya Sağlık Örgütü adına 10 ülkeden 24 bin kadının katıldığı araştırma verileri çalışmada analiz edilmekte, kadınlara yönelik şiddet bağlamında 2008 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması, ülke düzeyinde veri sağladığı ve aile içi şiddeti çok boyutlu ve kapsamlı olarak gözler önünü serdiği için bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Araştırma beklenenin ötesine geçerek sosyal bilimcilerin ve özellikle toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları alanında bilgi üreten araştırmacıların kadınlara yönelik şiddetle ilgili olarak merak ettikleri sorulara cevap bulabilecekleri kadınlara yönelik aile içi şiddeti neredeyse bütün yönleriyle görebilmemize, onları analiz edebilmemize ve yorumlayabilmemize ve bu konuda politikalar üretebilmemize olanak verebilecek kadar kapsamlı ve güvenilir verilere ulaşılmıştır. Çalışmada veriler analiz edilmiş, sonuçlar günümüze göre yeniden yorumlanmış kadın cinayetlerine karşın tek etkili yöntemin feminist politikalar olduğu ifade edilmiştir.

Kitabın altıncı bölümünde, Fatma Umut Beşpınar, Zeynep Beşpınar ve Hilal Arslan, Kadınların Şiddete İlişkin Tutumu ve Sahip Olduğu Kaynaklarla Şiddete Verdiği Tepki Arasındaki İlişki isimli çalışmalarında, şiddet olgusunun nedenlerini ve sonuçlarını incelemektedir. Araştırma, şiddet gören kadınların kadınlara karşı şiddete ilişkin tutumları ve sahip oldukları kaynaklarla şiddete verdikleri tepkiler arasındaki ilişkiyi anlamayı amaçlamaktadır. Kadına yönelik şiddete karşı mücadelede birincil amaç şiddetin ortaya çıkmasını engellemek ve şiddet içermeyen ilişki dinamiklerinin gelişmesini desteklemek olsa da, şiddet yaşandığında hangi dinamiklerin kadının şiddeti kabullenmeyip tepki vermesini mümkün kıldığını / kolaylaştırdığını anlamının da şiddetle mücadeleye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma, toplumsal cinsiyet tutumu ile kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede önemli adımlar atmaktadır. Kadının erkek şiddetinden korunması ve güçlenmesi için eğitim düzeyinin yükselmesi, düzenli ve güvenceli istihdamla ekonomik ve sosyal ilişkiler açısından desteklenmesi, toplumsal statüsünün yükselmesi koruyucu tedbirler olarak sıralanmakta, kadınlara yönelik şiddeti sona erdirmede önemli bir role sahip olduğu vurgulanmaktadır. Kitabın yedinci bölümünde, Ayşe Gündüz-Hoşgör'ün Kırsal Kadının Ekonomik Şiddetle İmtihanı isimli yazısı emek sömürüsü ile yakından ilişkili olan ekonomik şiddeti/istismarı, kendisini daha çok eviçi şiddet olarak göstermektedir. Bunlar, eşin kadını geliri üzerinden borçlandırması veya harcamaları denetlemesi, kısıtlaması gibi faktörlerle kendini göstermektedir. Araştırma sosyal güvenceden yoksun biçimde kırsal kadınlar açısından analiz ederken, şiddet/istismar eylemleri üzerinden ayrıntılı bir analiz sunmuştur.

2014 Araştırması verisine göre kırsal alanda kadınlar ile ekonomik şiddete/istismara maruz kalmadığını belirten kadınlar arasındaki farklılıklara dikkat çekmektedir.

Araştırmada yer alan veri analizlerinde kadınların çocuk yetiştirme konusunda eril ideolojiden uzaklaşmadıkları ve özgür olamadıkları sonucuna varılmaktadır (s.147). Yorumlarda ayrıca kadınların pek çok şiddetin nedeni olan ekonomik şiddetten korunması için güçlenmesi, özgürleşmesi, güvenceli bir ekonomik özgürlüğe ulaşması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Sekizinci bölümünde Tuğba Adalı'nın Çocuk ve Erken Yaşta Evlilik ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet isimli çalışmada, kadınların maruz kaldıkları şiddet biçimleri ile bunun sonuçlarına odaklanmaktadır. Araştırmada nicel verilere dayanarak yapılan değerlendirmede reşit olmadan yapılan evliliklerin kadının şiddete uğrama durumunu artırdığını vurgulamaktadır. 18 yaşından önce gerçekleşen evlilikleri, çocuk ve erken yaşta evlilik olarak tanımladığı araştırmada, Adalı, rıza kavramını sorgulayan, fiziksel ve cinsel şiddet ile duygusal şiddet/istismar ve kontrol edici davranışları eylem bazında analiz ederken, şiddet ile mücadelede bu evliliklerin etkisine de bakmaktadır.

Araştırmada beden gelişimini tamamlamadan yapılan evliliklerin, fiziksel ve ruh sağlığı olumsuz etkilediği, erken yaşta gebelik, anne ölümleri riskini ortaya çıkardığı belirtilmektedir. Buna göre çocuk ve ergen yaşta evlilikler insan hakları ihlali olup, kadının dezavantajlı konumunu pekiştirmekte, kadının kendini gerçekleştirme koşullarını ortadan kaldırmaktadır (s.153). Bu bölüm kadının maruz kaldığı şiddet türlerine dikkat çekerek şiddet sonucu oluşan dezavantajlı konuma odaklanmaktadır.

Kitabın dokuzuncu bölümünde İnci User, Bir Ruh Sağlığı Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet: Aile İçi şiddet Araştırmalarının Sağladığı Bulgular 2008 ve 2014 araştırmalarının nitel verisinin ikincil analizine dayanan yazısında, kadına yönelik şiddetin travmatik boyutlarını ele almakta, şiddetin görünmez sonuçları diye tanımladığı ruhsal sağlık sorunlarına dikkat çekmektedir. Araştırma, şiddeti kanıksamış bir annenin kız çocuğunun başka bir erkeğin şiddetine maruz kalmasına göz yumması, oğlan çocuğunun ise şiddet aktörü olmasına göz yumması sonucunda şiddetin normalleşebileceğine dikkat çekmektedir. Kadınlar erkek şiddetinden sonra çevresel baskı ve ikna, eşin değişeceği, şiddet uygulamayacağına dair umut, ekonomik kaygılar gibi nedenlerle şiddete uğradığı evlilik içerisinde kalmaya devam etmektedirler. Kadınların bu çabaları daha fazla şiddete maruz kalmayla sonuçlandığı ortaya çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin birey üzerinde çok yönlü etkileri vardır. Günlük yaşam aktivitelerindeki aksaklık, depresyon, bilişsel, duygusal yaşantısında değişim veya kafa darbesi alan kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gösterebilmektedir (s.172), Araştırma, kadınlara yönelik şiddet ve eviçi şiddeti bir halk sağlığı sorunu olduğunu ifade etmekte ve şiddete maruz kalan kişiyi şiddet ortamından uzaklaştırarak psiko-sosyal destek ağlarının oluşmasının önemine vurgu yapmaktadır.

Kitabın onuncu bölümünde Sevinç Eryılmaz ve Özlem Ayata, Türkiye’ de Israrlı Takip Olgusu başlıklı yazıda İstanbul Sözleşmesi ile şiddet biçimlerinden biri olarak tanımlanan saplantılı takip etme diye de anılan ısrarlı takip konusunda bilgilendirici, detaylı bir analiz yapmaktadırlar. Israrlı takip kavramını açıklayarak başladıkları araştırmada, birçok ülkede yapılan araştırma örnekleri ile karşılaştırmalı, hukukta ve ceza yasalarında ısrarlı takip konusunu tartışmışlardır. Birleşik Krallık’ta üç yıl ara ile yapılan araştırmalarda öldürülen kadınların %94’ü öldürülmeden önce ısrarlı takibe maruz kaldığı hatırlatılmaktadır. 2014 Araştırması’nın ısrarlı takibe ilişkin verisi değerlendirilirken daha fazla veriye ihtiyaç olduğu belirtilmekte, bu konuda yapılacak araştırmalara ilişkin öneriler sunulmaktadır. Araştırmacılar, ısrarlı takip konusunda ise yasal düzenlemelerle caydırıcı faktörlerin oluşması, failin kadının insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet konularında eğitim almasının sağlanması, kolluk kuvvetleri, kamu görevlilerinin hizmet içi eğitimle desteklenerek, konu hakkında eğitilmeleri gerektiğini önermektedirler.

Kitabın on birinci bölümünde Alanur Çavlin’in, Ölüm Riski Altındaki Kadınlar: Öldürülen Kadınlardan Erkek Şiddeti Mağduru Kadınlara Bir İzdüşüm Denemesi isimli araştırmasında eviçi şiddetin boyutlarını ortaya koyarken toplumun şiddeti gerektirdiği olgusuna da vurgu yapmaktadır. Çavlin’in analizine göre kadının partner şiddetine maruz kalması ileride öldürülme riskinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bir diğer sonuç ise çocuk sahibi olmanın şiddetten korumadığıdır. Eviçi şiddet ve evi terk edip tekrar eve dönme konusunda dünyadan çeşitli araştırma örnekleri vererek eviçi şiddet ve kadın cinayetlerini önlemeye yönelik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunacak 2008 ve 2014 araştırmalarında ortaya çıkan risk faktörlerini temel alarak, erkek şiddeti nedeniyle ölme riski yüksek olan kadınlara ilişkin rakamlar sunulmuştur. Kadınlara yönelik şiddete ilişkin var olan rakamların gerçek rakamları yansıtmadığını, rakamların ötesinde anlama odaklanarak şiddeti ortadan kaldırmaya dönük çalışmalar yapmak gerektiğini ifade etmektedir.

Kitabın on ikinci bölümünde Zeynep Beşpınar, Fatma Umut Beşpınar ve Hilal Arslan, Erkeklerin Deneyimleri Üzerinden Şiddetin Kuşaklararası Aktarımını Anlamak: Aile içi Şiddet Tanığı ve/veya Mağdurlarının İkili İlişkilerinde Şiddet Olgusu isimli çalışmalarında şiddet uygulayan ve uygulamayan erkekler arasındaki farklılığa, erkeklerin çocukluk dönemlerinde aile içindeki şiddet deneyimleri üzerinden yaklaşmışlardır. Çocukluk döneminde maruz kalınan ve tanık olunan şiddet ile erkeklerin sonraki yaşamlarında şiddete başvurmaları arasındaki ilişkiyi 2014 Araştırma verisi çerçevesinde analiz etmişlerdir. Şiddetin döngüsü kavramı ile çocukluk döneminde şiddete uğrayan kişinin yetişkinlikte fail olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Araştırma, erkeğin köken ailedeki şiddet deneyiminin kuşaklararası şiddet sarmalına dönüşmesinin nasıl önlenebileceğine dair verilere analiz edilerek uygun politikaları aktarmaktadır. Buna göre, köken ailesinde şiddete maruz kalma, tanık olma, şiddet uygulama, erkeğin yetişkinlik döneminde eşine şiddet uygulama eğilimine dönüşebilmektedir.

Ancak erkeğin ve kadının eğitime, düzenli bir iş ve sosyal güvenceye sahip olması, sosyal yaşantılarının niteliği, kaynaklarını zenginleştirmeleri ve bireysel ve beraber güçlenmeleri halinde, şiddetin döngüsü kırılacaktır.

Kitabın on üçüncü bölümü olan son yazısında Hanife Aliefendioğlu'nun, Kadınlara Yönelik Şiddet İle Mücadelede Kadınlar İçin Medya Okur-yazarlığının Önemi Üzerine başlıklı yazısında kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede önemli bir rolü olan medyada şiddetin sunulma biçimine ve kadınlara yönelik şiddette medyanın konumunu, rollerini inceleyerek medya okuryazarlığına yoğunlaşmaktadır.

Medya, ataerkil tahakkümün dışı vurumu olan kadınlara yönelik şiddeti ayrıştırmakta, pornografik reyting malzemesine dönüştürmekte bazen de haklı şiddet gibi bir algı oluşturmaktadır. Medyanın kadın bedenini ve kadın kimliğini ataerkil normlara göre yeniden kurgulayarak sunma çabası içerisinde olduğunu belirtmektedir. Medyanın homofobik, heteronormatif tutumlarına karşın oluşturulan kampanyalar medyada cinsiyetçiliğe son gibi kampanyalara karşın bazen de medya, baba beni okula gönder gibi kampanyalara sponsor olma rolünü üstlenmektedir.

Yazar, araştırmasında Medya okuryazarlığı, medyayı toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla yeniden yorumlaması gerektiğini önerir. Araştırmacı, bu kapsamda bazı sivil toplum kuruluşları ve feminist oluşumların medya izleme çalışmalarını ve örneklerini eleştirel medya okur yazarlığı için önemli bir başlangıç olacağına vurgu yapar. Son olarak, bu kitap ve içerisindeki yazılar farklı disiplinlerden gelen feminist araştırmacıların kadınlara yönelik şiddet ve eviçi şiddete ilişkin nicel ve nitel araştırma verilerinin analizleri şiddetin boyutlarının ortaya konulması ve şiddetin ortadan kaldırılması için önemli bir role sahiptir. Erkek şiddetinin en yoğun yaşandığı mekan eviçi şiddet iken Covid-19 pandemi döneminde kadınların şiddete maruz kalma riski artmaktadır. Bu süreçte kadınlara yönelik şiddet ve eviçi şiddete dikkat çeken çalışma oldukça etkili analizler yer almaktadır. Türkiye geneli, kentsel ve kırsal yerleşim alanları ile bölge düzeyinde temsil niteliği taşıyan 2008 ve 2014 Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmaları verisine ilişkin analizler Türkiye'nin kadınlara yönelik şiddet politikalarını eleştirmekte, değerlendirmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak, kadınları güçlendirmeye olanak sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi için çözüm önerileri sunmaktadır. Kitap ayrıca kadın deneyimlerinden yola çıkarak oluşan verilerin üretimi ve verilerin görünür olması kadınlara yönelik şiddet ve eviçi şiddet alanında literatüre önemli katkı sunacaktır.

Tülay Aktemir (Yüksek Lisans Öğrencisi)

Doğu Akdeniz Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi Fakültesi

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Programı

E-posta: t.aktemir@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8017-1333